

VAB för vårdåtgärder i skolan SOU 2021:41

Socialdepartementet har berett Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria.

Sammanfattning

SKR tillstyrker förslagen i promemorian med nedan angivna synpunkter.

- Promemorians tolkning av skolans tillsynsansvar är för extensiv i fråga om uppgifter av medicinsk karaktär.
- Begreppen ”vård- eller behandlingsåtgärder” som används i den föreslagna lagtexten bör undvikas då de riskerar att bidra till att allt för avancerade medicinska uppgifter förväntas utföras av personal som saknar adekvat kompetens eller utbildning inom området.

Promemorian

Förslaget

Utredningen föreslår att det i socialförsäkringsbalken, SFB, införs en ny grund för rätten till tillfällig föräldrapenning. Innebörden är att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av vård- eller behandlingsåtgärder i en verksamhet enligt skollagen (2010:800), om den avser förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem, pedagogisk omsorg, öppen fritidsverksamhet eller omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Ersättningsgrunden föreslås gälla för barn som inte har fyllt 12 år, och under vissa förutsättningar även barn som har fyllt 12 men inte 16 år. Förmånstiden föreslås vara högst totalt 120 dagar för varje barn och år, vilket följer nuvarande regelverk för de flesta andra situationer med tillfällig föräldrapenning. Den nya förmånen innebär en motsvarande ledighetsrätt, utifrån regelverket i föräldraledighetslagen (1995:584).

Flera exempel på sjukdomar och funktionsnedsättningar som skulle föranleda behov av förälders närvaro nämns, där diabetes, som kräver en hög grad av tillsyn och

kännedom om barnet, är ett typiskt exempel. Utredningen belyser behovet av ersättning och ledighetsrätt i dessa situationer.

SKR:s synpunkter

SKR noterar att det idag saknas en grund för rätt till ersättning med tillhörande ledighetsrätt kopplat till situationer där föräldrar till barn med en sjukdom eller funktionsnedsättning behöver närvara i förskola, skola mm. i samband med att personal introduceras i barnets behov. Eftersom föräldrars närvaro ofta är önskvärd i dessa situationer, inte minst som stöd till barnet och/eller personalen, ställer sig SKR positiva till utredningens förslag.

SKR vill dock framföra följande synpunkter:

Utredningens tolkning av skolans tillsynsansvar

Utredningens tolkning av det tillsynsansvar som skolan tar över i vårdnadshavarnas frånvaro är för extensiv. Av skollagen (2010:800) framgår inte att en skola eller förskola ansvarar för stödåtgärder av medicinsk karaktär, som ”vård- eller behandlingsåtgärder” eller ”egenvård”, som det också benämns i promemorian, torde vara. Skolan ansvarar snarare för stöd av fysisk, psykisk och social karaktär som är nödvändig för att barnet ska tillgodogöra sig utbildning.

Utredningen hänvisar till Skolinspektions praxis som stöd för att skolan, genom sitt tillsynsansvar, också har ett ansvar för egenvård. Utredningen saknar dock hänvisning till lag eller annan reglering som styr skolans skyldighet att utföra vårdåtgärder. Utan lagstöd kan en skola inte utföra den typen av uppgifter.

Här efterlyser SKR tydligare reglering, inte minst eftersom utredningen listar exempel på vårdåtgärder, såsom åtgärder vid allvarlig andningsproblematik, som kan betraktas som avancerade hälso- och sjukvårdsuppgifter och som inte kan anses falla in under skolans (eller skolpersonalens) kompetensområde.

Denna otydlighet kan medföra allvarliga konsekvenser. Skolan som arbetsgivare saknar den kompetens som behövs för att stödja sin personal i vårdåtgärder, och för att överhuvudtaget veta om personalen gör rätt. Arbetstagare som inte har tillräcklig kunskap för att utföra vårdåtgärderna riskerar att skada både barnet och sig själva. Ansvar för skada vid egenvård bedöms enligt allmänna skadestånds- och straffrättsliga principer. Vållande till kroppsskada eller sjukdom och/eller arbetsmiljöbrott kan också aktualiseras.

Begreppen ”vård- eller behandlingsåtgärder”

Den föreslagna lydelsen i 13 kap. 20 a § SFB gör gällande att en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete har rätt till föräldrapenning ”...i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i en verksamhet enligt skollagen...”.

För att förslaget inte ska riskera att understödja en ordning där avancerade uppgifter av medicinsk karaktär förväntas utföras av personal som saknar adekvat kompetens för detta, bör begreppen ”vård- eller behandlingsåtgärder” undvikas. Istället bör begrepp som inte pekar på behov av medicinsk karaktär användas, som exempelvis ”stöd” eller ”tillsyn”.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande